

📁 ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมแผนการสอนรู้จัก รู้กิน รู้เก็บ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่

📁 ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

The result of Learning Plan about how to think , eat and save money for the future of Grade 4 students The Prince Royal's College, Chiang Mai

📁 ชื่อนักวิจัย

เสาวณีย์ กุลเพชรประสิทธิ์

📁 ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

พ.ศ. 2551

📁 ประเภทของงานวิจัย

ประถม-มัธยมศึกษา

📁 คำสำคัญ

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ นวัตกรรมแผนการสอน

📁 ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในตัวอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการรับรู้สิ่งต่างๆ ได้มาก โดยเฉพาะด้านอาหารการกิน เพราะมีร้านค้า ร้านอาหารแผงลอย ตลอดจนห้างสรรพสินค้าชื่อดังหลายห้าง ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจก็ตาม หรืออาจเรียกได้ว่านักเรียนได้ถูกหล่อหลอมโดยสิ่งแวดล้อมดังกล่าวอย่างต่อเนื่องทุกวัน ทำให้นักเรียนเกิดค่านิยม และมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการบริโภคอาหารการกินที่ตนเองได้ไปพบเห็น และได้เข้าไปมีส่วนในการรับรู้ข้อมูลต่างๆ อย่างไม่รู้ตัว ในฐานะผู้วิจัยได้มองเห็นว่าสิ่งต่างๆ เหล่านี้ น่าจะเป็นการทำให้เด็กมีโอกาสเสี่ยงในการบริโภคอาหารการกินต่างๆ และเกิดเจตคติที่ไม่เหมาะสมในด้านการกิน และการใช้จ่ายที่ เกินตัวไม่เหมาะสมกับวัยและฐานะความเป็นอยู่ ถ้าปล่อยให้เป็นปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขแล้ว จะเกิดผลเสียต่อตัวนักเรียนเองและจะเกิดความเดือดร้อนต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง และอาจจะลุกลามไปเป็นปัญหาระยะยาวด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียนอีกด้วย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ, 2544) กล่าวถึงการจัดการศึกษาว่า เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสุข ให้อทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

จากความสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยยังเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า การคิดเป็นกลไกของสมองที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการที่สมองถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อม สังคมรอบตัว และประสบการณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542) ดังนั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เป็นคนที่มีลักษณะตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้คาดหวังไว้ และสอดคล้องกับกลไกของสมองของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางการคิดเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการวิเคราะห์ โดยนำกิจกรรมในชีวิตประจำวันของผู้เรียนมาเป็นหลักในการจัดทำนวัตกรรมแผนการสอน เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนได้มีทักษะชีวิตที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะการบริโภคอาหารได้อย่างมีเหตุผล มีความพอประมาณ และเกิดภูมิคุ้มกันที่ดีต่อชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มกราคม 2551) ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการสอน ดังนี้

❏ วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสามารถในด้านความรู้ ด้านกระบวนการ และด้านคุณลักษณะ จากการทำกิจกรรม ด้วยนวัตกรรมแผนการสอน รู้คิด รู้กิน รู้เก็บ

❏ ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย จำนวน 41 คน
2. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ นวัตกรรมแผนการสอน รู้คิด รู้กิน รู้เก็บ
 - 2.2 ตัวแปรตาม ความสามารถในด้านความรู้ ด้านกระบวนการ และด้านคุณลักษณะ จากการเรียนด้วยนวัตกรรมแผนการสอน รู้คิด รู้กิน รู้เก็บ
3. เนื้อหา
 - การเลือกบริโภคอาหาร

❏ ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดในการจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก คือ การคิดที่มองตามความเป็นจริง เป็นการยอมรับความจริงตามสิ่งนั้นๆ เป็นอยู่ทุกแง่มุม เพื่อให้รู้คุณโทษ ข้อดี ข้อเสียทุกด้าน แล้วจึงคิดหาทางออกของปัญหาว่ามีอยู่จริงหรือเป็นไปได้อย่างไร เลือกทางออกที่ดีที่สุดของปัญหาในกรณีนั้นๆ แล้วจึงนำไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นวิธีคิดวิธีหนึ่งของการคิดแบบโยนิโสมนสิการ โดยมีลักษณะของการคิด 4 ประการ คือ

รูปแบบการคิด	ลักษณะการคิด
<u>อุปายมณสิการ</u>	คิดแบบวิเคราะห์กระบวนการ หรือความเป็นไปของสิ่งต่างๆ
<u>ปถมณสิการ</u>	คิดเป็นทางหรือคิดถูกทาง มีลำดับขั้นตอนเป็นเหตุเป็นผล เป็นระเบียบ ไม่วกวน
<u>การณมณสิการ</u>	คิดสืบสาวหาเหตุผล จนเห็นความสัมพันธ์ของเหตุและผลโดยสมบูรณ์ หรือเมื่อเห็นปัญหาที่พิจารณา สืบไปว่าจะทำให้เกิดอะไรขึ้นบ้าง
<u>อุปปาทกมณสิการ</u>	คิดมุ่งกุศล หรือคิดเฉพาะสิ่งที่ดี มุ่งแต่ความดี ตัดขาดจากสิ่งชั่วร้ายหรือไร้สาระ มุ่งทำในสิ่งที่ไม่ก่อทุกข์แก่ตนและผู้อื่น มุ่งทำสิ่งที่ทำให้ตนและผู้อื่นมีความสุขที่แท้จริง

จากการศึกษาวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ทั้ง 4 ลักษณะ ผู้วิจัยได้มองเห็นว่า รูปแบบการคิดนี้เหมาะสมกับการนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อฝึกทักษะด้านการคิดในเรื่องการบริโภคอาหารเป็นอย่างดี เพราะเป็นขั้นตอนการคิดที่สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบระเบียบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ถูกต้อง และเหมาะสม ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่สนองตอบตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่กำหนดเป้าหมายให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเรียน การคิดวิเคราะห์ โดยเน้นบูรณาการอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ (กรมวิชาการ 2545: 9) จากข้อความข้างต้นนี้ มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมาก ผู้วิจัยจึงได้คิดนวัตกรรมแผนการสอน รู้คิด รู้กิน รู้เก็บ เพื่อพัฒนานักเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนและกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

นวัตกรรม แผนการสอน รู้คิด รู้กิน รู้เก็บ

ขั้นตอนการสอน	กิจกรรมการเรียนการสอน
1. ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล (Information Gathering)	<ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้สอนได้ทำการอภิปรายข้อมูลในชีวิตประจำวันของนักเรียนเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร และทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน 2) นักเรียนรวบรวมข้อมูลการบริโภคอาหารในชีวิตประจำวันโดยใช้แบบสำรวจ
2. ขั้นการจำแนก แยกแยะ (Discriminating)	<ol style="list-style-type: none"> 1) ฝึกนักเรียนให้จำแนกอาหารตามประเภทของอาหารที่บริโภค โดยใช้ตารางวิเคราะห์ข้อมูล
3. ขั้นการสังเคราะห์ข้อมูล	<ol style="list-style-type: none"> 1) ฝึกให้นักเรียนนำข้อมูลที่ผ่านการจำแนกแยกแยะมาสังเคราะห์ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นลงในใบงาน
4. ขั้นการวางแผน	<ol style="list-style-type: none"> 1) ฝึกให้นักเรียนวางแผนการนำความรู้ที่ได้รับจากการสังเคราะห์ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร

ขั้นตอนการสอน	กิจกรรมการเรียนการสอน
5. ขั้นการสะท้อนความรู้สึก	1) นักเรียนเขียนสะท้อนความรู้สึกที่ได้รับจากการทำกิจกรรมทั้งปฏิบัติในด้านการเรียน การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อตนเอง ต่อครอบครัวและส่วนรวม
6. ขั้นการประเมิน	<p>1) ครูผู้สอนประเมินผลความสามารถจากการทำกิจกรรมฝึกทักษะการคิดโดยประเมินทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (knowledge) ด้านทักษะกระบวนการ (psychomotor) และด้านคุณลักษณะ (Attitude)</p> <p>2) ครูประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนจากการทำกิจกรรมฝึกทักษะการคิด ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ การแสดงความคิดเห็น และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p> <p>3) ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อดูความก้าวหน้าต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน</p>

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียน และต้องการปลูกฝังทักษะชีวิตให้แก่ผู้เรียน โดยมีความเชื่อว่า นวัตกรรม แผนการสอน รู้คิด รู้กิน รู้เก็บ อาจจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน ที่สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะการคิดเพื่อดำรงชีวิตอย่างมีทักษะในการรู้จักเลือกบริโภคอาหารการกินอย่างชาญฉลาด รู้เท่าทันสิ่งแวดล้อมที่มาล่อลวงให้หลงผิดไป และรู้คุณค่าของการใช้เงินในยุคเศรษฐกิจตกต่ำ สามารถปรับพฤติกรรมตนเองให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัย ฐานะ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้

วิธีการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 41 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แผนการสอน เรื่อง รู้คิด รู้กิน รู้เก็บ

สอนตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นให้ฝึกทักษะการคิดตามแนวคิดแบบโยนิโสมนสิการ และใช้วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและหาทางออกของปัญหา จำนวน 6 แผน

2.2 แบบประเมินความสามารถของนักเรียน

ในการทำกิจกรรม โดยเน้นทักษะด้านการคิด 3 รูปแบบ โดยผ่านกิจกรรมฝึกทักษะการคิด ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณลักษณะ เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร

2.3 แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการทำกิจกรรม

โดยบันทึกพฤติกรรมด้านความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ การแสดงความคิดเห็น และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ทำแบบทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มเป้าหมายด้วยแบบทดสอบเรื่องการบริโภคอาหาร

3.2 รวบรวมข้อมูลการบริโภคอาหารโดยใช้แบบสำรวจข้อมูลเพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและนำไปเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนการสอนและใบงาน

3.3 ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่ได้ออกแบบไว้

3.4 บันทึกพฤติกรรมในแบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอน

3.5 ทำการประเมินใบงาน ตามเกณฑ์การประเมินที่ได้ออกแบบไว้

3.6 ทำการทดสอบหลังเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

4.2 นำผลการประเมินผลงานมาหาค่าความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

4.3 นำผลการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมของนักเรียนมานำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

1. จากผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับกลุ่มเป้าหมายที่เรียนด้วยกิจกรรมในแผนการสอนรู้คิด รู้กิน รู้เก็บ พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน โดยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 16.59 และก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 11.97

2. จากการประเมินผลงานนักเรียนด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณลักษณะ พบว่า ผู้เรียนมีผลงานทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ 3 ซึ่งเป็นระดับคุณภาพที่ดีที่สุด เป็นจำนวนมากที่สุด โดยด้านความรู้อยู่ในระดับ 3 คิดเป็นร้อยละ 46.34 ด้านทักษะกระบวนการอยู่ในระดับ 3 คิดเป็นร้อยละ 51.22 และด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับ 3 คิดเป็นร้อยละ 70.73

3. จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนจากการทำกิจกรรม พบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับ 3 มากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ มีความกระตือรือร้น คิดเป็นร้อยละ 82.93 รองลงมา คือ มีการแสดงความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 68.29 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 60.98 และมีความรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 58.54 ตามลำดับ

อภิปรายผล

หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยกิจกรรมฝึกทักษะความสามารถด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณลักษณะ จากนวัตกรรมแผนการสอน รู้คิด รู้กิน รู้เก็บแล้ว พบว่านักเรียนมีความสามารถในด้านทักษะ การรู้จักเลือกบริโภคอาหารและสามารถปรับพฤติกรรมตนเอง สามารถแยกแยะ ตรึตรองการคิดที่มองตามความเป็นจริง เพื่อให้รู้คุณโทษ ข้อดีข้อเสียทุกด้านแล้ว จึงคิดหาทาง

ออกของปัญหา รู้จักเลือกทางออกที่ดีที่สุดให้กับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับวิถีคิดแบบเห็นคุณค่าและทางออกตามวิถีคิดแบบหนึ่งของวิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการ (อ๋างในดร.สุวิทย์ มูลคำ ครอบคลุมเรื่องความคิด, 2551: 56-59)

จากการพัฒนานวัตกรรม แผนการสอน รู้คิด รู้กิน รู้เก็บ ยังสังเกตพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการทำกิจกรรมมาก ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของสมองและสนองตอบตามเจตนาารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบด้านสังคม (กรมวิชาการ 2544) นอกจากนี้ผู้เรียนยังกล้าแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตโดยตรงกับผู้เรียน โดยเฉพาะเรื่องการบริโภคอาหารได้อย่างมีเหตุผล รู้จักการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การเห็นคุณค่าเห็นโทษ และการแสดงความคิดเห็นแนวทางเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดความพอประมาณและเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีต่อชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มกราคม 2551) และที่สำคัญที่สุด กิจกรรมฝึกทักษะความสามารถในเรื่องบริโภคศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เกิดความมั่นใจในการใช้ชีวิตในโลกยุคใหม่อย่างเท่าทัน ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริโภคที่ดีจำเป็นต้องมีความรู้ และทักษะในการบริโภคเพื่อที่จะช่วยให้สามารถปรับตัวและตัดสินใจในการบริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดร.อมรรวิชัย นาคทรพรพ และ ดร.จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ (เอกสารลำดับที่ 7 ฉลาดคิด ฉลาดใช้ ฉลาดซื้อ, 2550: 21-22)

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1. นวัตกรรมแผนการสอน รู้คิด รู้กิน รู้เก็บ สามารถนำไปใช้บูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนได้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้
2. การฝึกทักษะทั้ง 3 ด้าน ควรทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นกับตัวผู้เรียน
3. การประเมินผู้เรียนด้านการบริโภค นอกจากจะใช้เครื่องมือในแผนการสอนแล้ว ต้องมีการสังเกตพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง เพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลงทุกวัน ครูผู้สอนต้องเฝ้าระวังและหาแนวทางนวัตกรรมใหม่ ๆ มาพัฒนาผู้เรียนอยู่เสมออย่างทันโลกทันเหตุการณ์
4. เพื่อเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ผู้วิจัยควรศึกษาแนวทางการสร้างข้อสอบให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องได้ครอบคลุมตามหลักการวัดและประเมินผลทุกครั้ง